

Urvalsprovet i världens språk och språkvetenskaper 2023

Del 1: Materialuppgift (0–50 p)

Nedan följer 20 flervalsfrågor baserade på utdraget ur Turo Vartiainens och Tanja Säilys artikel "Historisk korpuslingvistik" (ur M. Hamunen m.fl. (red.) Kielentutkimuksen menetelmiä, 2020). Läs texten och besvara frågorna utifrån artikeln. Välj i varje fråga det alternativ du anser att stämmer. Det finns endast ett rätt svar på varje uppgift. Rätt svar ger 2,5 poäng, obesvarade frågor och fel svar ger 0 poäng. Du kan enbart välja ett alternativ. Svarsalternativen visas i slumpmässig ordning.

Material: Historisk korpuslingvistik. *Materialet har avlägsnats på grund av upphovsrättsliga skäl.*

1.1. Vad baserar sig den historiska korpuslingvistiken på?

- **Historiska språkmaterial som ofta bevarats slumpmässigt**
- Rekonstruktioner av språkfamiljernas antagna tidiga skeden, så kallade protospråk
- Detaljerade grammatikor
- Enkäter om språkbruket bland språkbrukare

1.2. Vilket av följande omnämns inte som forskningsobjekt för forskare som ägnar sig åt historisk korpuslingvistik?

- Variation och förändring av en enskild språklig konstruktion
- Språkgemenskapers sociala relationers inflytande över språkförändring
- Den takt någon viss grupp människor tillägnar sig ett förändrat språkdrag
- **En enskild språkbrukares uppfattningar om en språkförändring**

1.3. Varför används det ofta statistiska metoder inom historisk korpuslingvistik?

- För att man ska kunna bedöma huruvida något handlar om synkron eller diakron frekvens
- För att man ska kunna bedöma en exakt tidpunkt för när en språkförändring inträffade
- **För att man ska kunna bedöma huruvida förekomsten av ett fenomen sannolikt vittnar om språkförändring eller om slumpmässig variation**
- För att man ska kunna introducera slumpmässig variation i korpusmaterial

1.4. Vilka begränsningar nämns för användningen av korpusmaterial?

- Forskarna kan inte lita på språkbrukarnas intuitioner
- **Forskarna kan inte få information direkt från dem som använder någon viss språkvariant**
- Forskarna kan inte förklara fenomen med sociala eller psykologiska processer
- Forskarna kan inte tillämpa exempelvis forskning om kognition hos moderna människor för att undersöka människors kognition för tusentals år sedan

1.5. Vad avses med subjektifiering av betydelse?

- Att fysisk rörelse eller något annat konkret skeende kommer närmare subjektets agerande
- Att kontexter för språkbruk blir situationer där subjektet kommer till uttryck
- **Språkbrukares tendens att förskjuta ords och konstruktioners betydelse närmare dem själva**
- Grammatiska subjekts tendens att börja uttrycka åsikter och antaganden

1.6. Hurdan är en representativ och balanserad allmänkorpus?

- Den kan anses beskriva olika situationer av språkbruk i samhället opartiskt
- Informella texter, såsom mejl, bör inte inkluderas i en representativ korpus
- Den innehåller texter av alla genrer där språkbrukarnas ålder och kön är jämnt fördelade
- Språkbrukarnas kön och ålder bör inte inkluderas så att det går att utföra jämlik forskning

1.7. En hurdan korpus är inte ändamålsenlig för historisk korpuslingvistik?

- En korpus som innehåller en jämn fördelning av flera olika texttyper
- En korpus som enbart gäller en enskild period
- En korpus som enbart representerar en enskild grupp
- En korpus som slumpmässigt täcker flera perioder

1.8. Varför finns det flera olika korpusar inom korpusfamiljen Brown?

- Vid sidan om den ursprungliga korpusen har tidsmässigt nyare texter samlats in enligt samma principer för att följa historisk förändring inom såväl brittisk som amerikansk engelska
- Den ursprungliga korpusen hade sammanställts enligt ojämna urvalsprinciper och de senare korpusarna lappar över hålen i den, bland annat vad gäller brittisk engelska
- **Vid sidan om den ursprungliga korpusen har såväl nya som äldre texter samlats in enligt samma principer för att följa historisk förändring inom såväl brittisk som amerikansk engelska**
- År 1964 var den ursprungliga korpusen inte längre aktuell och därför behövde den uppdateras

1.9. Vilka problem stöter forskare av tidiga språkskeden på?

- **Det är inte alltid material har bevarats i den utsträckning att det skulle representera en jämn fördelning av olika texttyper och olika sociala klassers språkbruk**
- Inte mycket material har bevarats från samhälleligt viktiga fack och områden
- Det går inte att baserat enbart på brev och dagboksanteckningar bilda korpusar som skulle lämpa sig för forskning
- Utbudet av material för att sammanställa korpusar av texter över historiska språkskeden är för mångsidigt

1.10. Vilken roll spelar dialekter för forskarnas arbete vid användning av historiska språkkorpusar?

- Det är viktigt att historiska korpusar inkluderar material som representerar olika dialekter så att en tillräckligt mångsidig bild kan tecknas av allmänspråkets utveckling diakront
- **Materialet för något visst språkskede kan vara koncentrerat till något annat dialektområde än materialet över föregående eller följande språkskede, vilket betyder att man måste kunna skilja på allmän variation och dialektala skillnader**
- Materialet för något visst språkskede kan vara koncentrerat till något annat dialektområde än materialet över föregående eller följande språkskede, vilket betyder att jämförelser mellan materialen blir särskilt fruktbart tack vare den rikliga variationen
- Forskaren bör välja och jämföra olika historiska skeden för dialekter från områden som är sinsemellan olika, exempelvis Åbo och Kuopio

1.11. Vilket av följande påståenden om samlingen *Helsinki Corpus of English Texts* (HC) stämmer inte?

- HC innefattar vetenskapliga artiklar på engelska från en period på ungefär tusen år.

- HC inkluderar ett flertal exakt definierade textkategorier från en period på ungefär tusen år, från och med fornengelskan.
- Ordvolymen i HC är mindre än i många nyare korpusar men dess exakta beskrivningar och kategoriseringar av texttyperna är till hjälp för forskarna.
- Med HC kan man enbart undersöka relativt allmänna språkfenomen eftersom korpusen är relativt liten.

1.12. Hur beskrivs dagens utveckling av korpusmaterial?

- **Med nya metoder kan man skapa allt större material men små, noggrant beskrivna material som berikats med avancerande annoteringsmetoder spelar fortfarande en viktig roll inom forskningen.**
- I mycket stora material spelar bakgrundsfaktorer om skribenterna samt bilder och textens utformning en allt större roll.
- Material som enbart består av en texttyp kommer att förlora sin position eftersom de inte kan svara på dagens krav på informationsrika data inom digitala humaniora.
- Material som berikats med nya, noggranna annoteringar kan inte samtidigt betjäna forskare inom många olika discipliner, såsom historiker, litteraturvetare eller språkforskare.

1.13. Med den historiska korpuslingvistikens metoder kan man exempelvis undersöka grammatikalisering, det vill säga att något ords eller någon konstruktions betydelse gradvis förändras till att bli mer grammatisk. En grammatikaliserad konstruktion

- avser konkreta saker eller händelser.
- **förekommer oftare än den förekommer i icke-grammatikaliserad form.**
- abstraherar tempus, aspekt eller numerus.
- förenklar språkets fonologi.

1.14. Vad sägs om grammatikaliseringen av det fornengelska verbet *willan*?

- Det användes i fornengelskan för att uttrycka förutsägelser om framtiden.
- I kontraherad form (*'ll*) betydde det 'vilja'.
- **Över århundradena ombildades det till hjälpverbet *will*, som uttrycker framtid.**
- Verbet kontraherades enligt mallen för uttrycken *sort of*, *kind of* och *type of*.

1.15. Engelskans kvantifikatorer *a lot (of)* och *a bit (of)* har grammatikaliserats ur konkreta substantivfraser. Vad hände primärt under processen?

- Kontrahering
- Gradadverbialisering
- Binomialisering
- **Strukturell omtolkning**

1.16. I grammatikaliseringsprocessen där engelskans konstruktion *be going to* har gått till att uttrycka futurum har följande skeden iakttagits inom korpusforskningen:

- **Uttrycket för konkret rörelse fick genom subjektivering betydelser som understryker talarens avsikter och därefter blev användningen av uttrycket för att ange kommande händelser vanligare.**
- Uttrycket började användas i frågeuttryck och den fysiska dimensionen av verbet *go* blev mer objektiv.

- Uttrycket började med tiden allt oftare användas för sådant som sker direkt efter talsituationen, samtidigt som subjektets betydelse blev viktigare.
- Konstruktionen avsåg i den sena nyengelskan allmänt fysisk rörelse hos subjektet, medan den i den tidiga nyengelskan avsåg avsikter och händelser.

1.17. I artikeln nämns skentidshypotesen. Vad avses med den?

- Att kvinnor skenbart är föregångare i språkförändring, det vill säga använder nya former tidigare.
- **Att språkbruket hos en äldre åldersklass representerar ett tidigare skede av språkbruk än språkbruket hos en samtida yngre åldersklass.**
- Att språkbruket hos grupper av språkbrukare i olika åldrar inte kan jämföras inom den historiska korpuslingvistikens.
- Att den tid som språkförändring tar skenbart är densamma hos olika grupper av människor.

1.18. I artikeln beskrivs utvecklingen av ändelsen för tredje person singularis i presens i engelskan, variabeln *-s/-th*. Verbet *eat* ges som exempel och de former som nämns är *eateth*, *eates* och *eats*. Vad kan sägas om förekomsten av dessa varianter utgående från texten och bild 3?

- Personändelsen *-eth* spred sig söderifrån och norrut i början av 1500-talet, så ändelsen *-es* rönste ännu ingen desto större popularitet.
- **I slutet av 1400-talet skönjs de första tecknen på användning av sibilantversionen i de norra områdena, där variationen då gäller varianterna *-es/-eth* med en vokal i ändelsen.**
- Formerna av typen *eates* och *eats* blev vanligare eftersom de var kortare än typen *eateth*.
- Den obetonade vokalen /e/ började försvinna under 1400-talet och under 1500-talet trängde *-s*-varianten ut den.

1.19. Vilka av följande sociala faktorer påverkade inte utvecklingen av variabeln *-s/-th* enligt Nevalainens och Raumolin-Brunbergs korpusstudie av brev?

- Det område varifrån skribenten kom
- Skribentens kön
- Skribentens position i samhället
- **Mottagarens relation till skribenten**

1.20. Varför tillämpades en multivariat analysmetod i Nevalainens och Raumolin-Brunbergs studie?

- För beräkning av variantens normaliserade frekvens
- För bildning av underkorpusar enligt sociala kategorier
- **För bedömning av den relativa vikten av olika variabler i förhållande till varandra i förändringen**
- För prövning av hypotesen med χ^2 -test

Del 2. Morfemanalys och satsbildning (0-50 p)

Vetenskapstermbanken i Finland definierar ett morfem så här: "Definition: Språkets minsta betydelsebärande enhet; morfologins grundenhet. Förklaring: En morf är den konkreta strukturella enheten som motsvarar ett morfem. Morfem är till exempel ordstammar, markörer, suffix och affix. Såväl lexikaliska morfem (t.ex. orden hus eller jag) som grammatiska morfem med grammatiska funktioner (t.ex. finskans kasusändelse -ssa) har egna betydelser."

Morfemanalys (0-30 p)

I bilagan ingår material för det fiktiva språket meirapau. Nedan följer tio flervalsfrågor om morfem i anknytning till materialet. Det finns ett rätt svar för varje fråga. Rätt svar ger 3 poäng, obesvarade frågor och fel svar ger 0 poäng. *Materialet har avlägsnats på grund av upphovsrättsliga skäl.*

Satsbildning (0-20 p)

I bilagan ingår material för det fiktiva språket wikiki. Välj rätt översättning till wikiki. Det finns bara ett rätt svar, som ger 4 poäng. *Materialet har avlägsnats på grund av upphovsrättsliga skäl.*

Du bör analysera så många morfem som möjligt i materialet för att besvara uppgifterna.

Uppgift 2.1 Morfemanalys (0-30 p)

I bilagan ingår material för det fiktiva språket meirapau. Nedan följer tio flervalsfrågor om morfem i anknytning till materialet. Det finns ett rätt svar för varje fråga. Rätt svar ger 3 poäng, obesvarade frågor och fel svar ger 0 poäng. Svartalternativen visas i slumpmässig ordning.

Observera att en betydelse kan uttryckas med fler än en form, det vill säga att morfemet i så fall har allomorfer. Observera att det kan finnas någon betydelse som uttrycks med ett nollmorfem och alltså inte har någon manifesterad form. Du bör analysera så många morfem som möjligt i materialet för att besvara uppgiften. Observera att alla substantiv i materialet är i bestämd form.

Här följer material för det fiktiva språket meirapau.

Warohai han paw korow. 'Kamelen såg mig.'

Warohao pan koron hao. 'Jag såg kamelen.'

Babalisko pen exul hao. 'Jag läser brevet.'

Babawalikko pen exul koye. 'Ni läste brevet.'

Rohakko han koye. 'Ni ser mig.'

Babaliski pen exul se. 'Hen läser brevet.'

Wapaammo pin rata moye. 'Vi fick kärran.'

Babawaliis pen exul pis ratas soye. 'De läste brevet i kärran.'

Paapi pan koron se. 'Hen fick kamelen.'

Warohammo pan koron pes exus moye. 'Vi såg kamelen i brevet.'

2.1.1. Subjektet i verbets första person singularis uttrycks av morfemet

- o
- i
- ko
- hao

2.1.2. Subjektet i tredje person singularis uttrycks av det verbrelaterade morfemet

- o
- i
- se
- ye

2.1.3. Objektet uttrycks bland annat av morfemet

- n
- w
- s
- mmo

2.1.4. Subjektet i verbets första person pluralis uttrycks av

- n
- w
- s
- mmo

2.1.5. Förfluten tid uttrycks av morfemet

- ye
- pan
- wa
- pen

2.1.6. Lokativ, det vill säga plats, uttrycks av morfemet

- s
- n
- wa
- ba

2.1.7. Nominativ av förstapersonspronomen i singularis är

- hao
- han
- pan
- pen

2.1.8. Presens av första person singularis av verbet 'se' kan härledas ur materialet. Det är

- rohai
- korow
- koron
- rohao

2.1.9. Den bestämda artikeln förekommer enbart i en substantivklass i subjektskasus i materialet, och denna substantivklass representeras av ordet *kamel*. Vad vore artikelns subjektskasus i ordet *kärras* substantivklass om det bildas enligt samma regel?

- pew
- **piw**
- pen
- pin

2.1.10. Kan man härleda nominativformen (grundformen) av ordet *kärra* ur materialet?

- Ja, dess ändelse är densamma som i ordet *brev* i nominativ.
- Nej, för det finns inte andra ord i samma substantivklass i materialet.
- Ja, dess ändelse är densamma som i ordet *kamel* i nominativ.
- **Nej, för vi vet inte tillräckligt om principerna för hur nominativformerna bildas.**

Uppgift 2.2 Satsbildning (0-20 p)

I bilagan ingår material för det fiktiva språket wikiki. Välj rätt översättning till wikiki.

Det finns bara ett rätt svar, som ger 4 poäng. Du bör analysera alla morfem i materialet för att besvara uppgiften.

Här följer material över det fiktiva språket wikiki.

Fringa ogana plix. 'Sparven åt fröet.'

Varri ko lôn mane. 'I morgon går vi till skogen.'

Ofringa nachsen kaule sveixo. 'Jag såg sparven flyga i går.'

Pebelse sveiet ovarri mo okremama? 'Ser ni skogen och bergen?'

Matula osilvega krai brezex. 'Höken jagade fågeln i dag.'

Kremama lis lämexo. 'Jag anlände från bergen.'

Pematulala plisi outribaba? 'Äter hökarna insekter?'

Ganana kaule lämexi. 'Fröna anlände i går.'

Osilvegaga sveechsen krai man. 'Hen går för att titta på fåglar i dag.'

Pebelse pliet lôn oganana? 'Äter ni frön i morgon?'

2.2.1. Hökarna såg sparvar.

- Ofringaga utriba plixi.
- **Matulala ofringaga sveixi.**
- Gana omatula plixi.
- Pematulala ofringaga sveixi.

2.2.2. Jagar ni fågel i dag?

- **Pebelse brezet krai osilvega?**

- Belse pebrezet krai osilvega?
- Pebelse silveget man ofring?
- Pesilveget brezex krai man?

2.2.3. Fåglarna anländer från skogen.

- **Silvegaga varri lis lämsi.**
- Man ovarri lôn kaulexi.
- Gana ovarri lôn lisi.
- Silvega lis kremane lämsi.

2.2.4. Jag ser sparven och höken flyga mot berget.

- **Ofringa mo omatula krema ko nachsen sveio.**
- Osilvega mo outribaba krema ko kaule sveio.
- Pebelo ogana mo omatula kaulechsen lämö.
- Oplixa mo okrema nachsen fringo.

2.2.5. Vi anländer för att äta insekter.

- **Outribaba plichsen läme.**
- Petribaba plichsen lämexe.
- Oganana lämechsen lise.
- Pematulala kaulechsen pline.